

Comprimente la Joe. Monica
a studiu în litere Univ. Buc

25 XI 1901

publicata în Tribuna Pop.

Nr 135 - 1902.

143

144

Ne incumbă dar nouă a ne dezbrăca de această hidoasă boală a servilismului, readucând în sufletele noastre mândria națională de odinioară și tăria în credință, propovăduind dragostea către cartea și limba românească, ținerea cu sfințenie a datinilor, cultivarea muzicii naționale, proslăvirea ~~mar~~ strămoșilor mari și a faptelor lor etc.etc., - tot atâtea cestiuni cari dădeau caracter distinct vieții românești.

Atîta însă nu-i de ajuns. Cei ce țintesc un bun național, atît de mare ca al nostru: - unitatea neamului, - trebuiesc să fie pe deplin înțeleși și asupra mijloacelor prin cari vor putea ajunge la dînsul. Aceste mijloace mai trebuie apoi să formeze un fel de norme conducătoare în activitatea întregului popor și a fiecăruia în parte:

Așa bunăoară ar fi în primul loc, să facem părteșe la năzuințele noastre și pe acea țărănime, **Figuroasă** încă, și care nu știe ce se petrece în mijlocul nostru, luptînd din răspuțeri, cu stăruință și chibzuintă, la ridicarea și propășirea ei. Nu-mi îngăduiesc a vă spune acum și a vă arăta mijloace ~~și a vă arăta mijloace~~, căci de acestea sînt destule, cînd e vorba de a face bine și cînd la mijloc stă dragostea de neam; să ne împodobim sufletul cu virtuțile cele mai alese ale bunilor cetățeni, muncind, luptînd și sacrificînd pentru bunul nostru comun, patria, căci fericirea individuală e condiționată de cea națională și să punem mai multă încredere în noi și în viitorul nostru ca să stărpim din mijlocul nostru aceea uricioasă buruiănă, chemată a scepticismului, și care numai rău poate cășuna societății unui popor tînăr ca al nostru...

Viitorul, care e în mințile lui Dumnezeu, dar pe care și-l creștina și omenia și cei vrednici, va da desigur sute de apostoli, ce vor pregăti o adunare cu mult mai mare (decît cea de pe Cîmpia de la Blaj, 1848, n.ed.), căci va fi a întreg neamului și a cărei dorință va fi numai :

VREM SA NE UNIM !

NOTA: Conferință ținută la Societatea istorică a studenților

4

pe copii:

Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim,
Altă limbă armonioasă ca ea nu găsim,....!

- noi, nu numai în fața strămoșilor, dar chiar în casele noastre, vorbim alte graiuri, numai pe al nostru nu;

Pe când părinții noștri se desfășeau cu cîntecule, horele și baladele pe care atât de frumos și duios le cîntau vestiții lăutari,
- noi căutăm tot muzică clasică străină, vremurile noastre au alungat pe urmașii vestitului Barbu Lăutarul, care coborînd treptele curților boierești de altă dată, cînta:

Eu mă duc, mă prăpădesc
Ca și-un cîntec bătrînesc...

Tragicul în cîntec nu e că se prăpădește lăutarul, căci lăutarii-or fi prăpădit destui și înainte și după el, dar că se prăpădește cîntecul bătrînesc. Și, față cu dragostea noastră către muzica străină și neșăderea pentru cea națională, se va prăpădi, D-ilor, cu siguranță. Căci ceea ce obișnuit se cîntă de lăutari prin București și alte orașe sub numele de cîntec național, e departe de a fi adevăratele noastre melodii naționale: ele zac ascunse în sînul munților, în văile dealurilor și în satele șesului. De pe acolo ar trebui scoase de maeștrii noștri. Dar cine să le scoată, cînd bine știm ce soartă aveau ele, în lumea inteligenței românești;

Părinții noștri, de cîte ori aveau prilejul, îmbrăceau și se mîndreau în portul național; noi pare că-l disprețuim și în loc ca prin tot felul de mijloace să îndemnăm pe țărani a și-l păstra, din contra lăsăm în știrea Domnului ca schimbarea și coruperea lui să se întindă cît mai mult;

Părinții noștri aveau în mare cinste cultul strămoșilor mari ce-au bine meritat de la patrie și neam, slăvindu-le numele și faptele lor în chipul cel mai înălțător, cu cari privilegii se întăreau în credință, luau duhul nădejdi și se împodobeau în virtuțile cele mai alese, - noi nu mai înțelegem, căci chiar cînd ne adunăm să-i slăvim,

noștri, înțelegînd prin acești din urmă generațiile întregi ce ne-au preces:

Pe cînd părinții noștri erau plini de mîndria națională, spunînd tare și fără sîială, în fața străinilor chiar, că poporul român lor le e mai scump decît oricare altul, că un Mircea, un Stefan și un Mihai prețuiesc în fața lor mai mult decît un Hanibal, un Caesar ori un Napoleon, pentru că, deși aceștia sînt eroii lumii, cei dinții sînt eroii patriei lor, că Suceava și Tîrgoviștea, Războieni și Cîlugărenii sînt locuri mai glorioase pentru ei decît Sparta și Atena, decît Termopilele și Maratonul, pentru că sînt locurile de glorie ale neamului, - noi disprețuim trecutul, ce ni se pare prea umil, aflăm plăcere în citirea faptelor străinilor, ne ducem să vedem locurile de glorie ale lor și ne sfiim să le spunem, fie măcar și pe șoptite, că și noi avem eroi, și noi avem locuri istorice; iar de cutează cineva a fi mai altfel, acela este privit cu surîsul ironic, pe care-l vedeți, atît de des, ivindu-se pe buzele celor tineri mai ales; [...]

Pe cînd părinții noștri gîseau destule frumuseți naturale în munții și luncile noastre căutînd pe acolo viața românească, - noi nu mai găsim atari frumuseți decît peste granițe și ne încîntăm de viața civilizată a străinilor;

Pe cînd părinții noștri citeau carte românească, atîta cită era, săracă de tot, în Cronici și Alexandrii, Ceasloave și Minee, Arghir și Ilenem, Prîsni și Leonați, etc. noi, deși avem neasemănat mai multă carte românească, destul de bună, cetim și ne pasionăm pentru cărțile altor neamuri, din cari ne facem educația noastră sufletească;

Pe cînd părinții noștri țineau cu sfîntenie la îndeletnicirile și datinele strămoșești pentru că așa-i legea din bătrîni, din bătrîni, din oameni buni! și pentru că înțelegeau, că ele sînt pîstrătoare a bunelor moravuri, - noi le aruncăm afară din casele noastre, lăsîndu-le cel mult pe seama prostimii, și ne însușim toate îndeletnicirile și datinile străine:

Pe cînd părinții noștri vorbeau cu drag limba lor și învățau

2

cari mă pot îndreptăți pe mine a vă ruga să-mi dați puțină ascultare, încredințându-vă și bunăvoință. Vă cer mai ales bunăvoință pentru că - trebuie să mărturisesc - îmi dau bine seama de slăbiciunea mea de a nu vă putea reda subiectul disertației, după cum s-ar cere și după cum aș dori însumi; inteligența și însuflețirea Dvs.astră întru cele românești va îndeplini însă slăbiciunea mea.

Si apoi....."et vixit voluisse satis est!"

Acum, pe cale de a intra în desfășurarea subiectului, cred nepărat trebuit, de a spune mai întâi câteva vorbe asupra dezorientării în care ziceam că se află sufletul poporului nostru și asupra întreprinderii renașterii a lui la o nouă viață națională.

Pentru acel care privește desfășurarea vieții poporului românesc, în toate privințele, în cursul celor 18 v. ec. ale trecutului său pe acest pământ, un fapt prea caracteristic iese la iveală: conservatorismul său! Direct și indirect, supus altor influențe străine, care tindeau să a-l nimice și pe teren etnic, și social, și politic și și cultural, el, poporul românesc s-a ținut tare, a șovăit uneori, dar n-a căzut niciodată. Și aceasta din cauza hotărâții sale tendințe - care a fost și trebuie să ne fie și nouă un principiu de viață - de a clădi totdeauna viața nouă pe cea veche, de a păstra o linie de continuitate în desfășurarea vieții sale viitoare, de a trăi pe baza unei tradiții de neam, care din moși și strămoși se coboară până la protopărintii neamului nostru, - până la romani. Această admirabilă continuitate de trai s-a menținut până într-a doua jumătate a secolului trecut, când, în graba noastră de a ne moderniza, am rupt-o deodată cu trecutul; când, voind cu orice preț a ne însuși o civilizație apuseană am pus cruce și am îngropat o viață răzîmată pe tradițiuni seculare, care însă nouă ni se părea nemai corespunzătoare duhului vremii și ne-am înălțat prin o cultură nouă, pe care, acum vedem bine, am ridicat pe nisip întocmai ca nesocotitul din parabolă.

Pentru a vă pune mai bine în evidență slugărnicia noastră alor noștri, nu va strica o scurtă ~~scriere~~ paralelă între noi și părinții

CITEVA IDEI CONDUCATOARE IN VIATA NOASTRA ROMANEASCA

Nu voi alergera la un refugiu retoric spre a castiga ascultarea si bunavointza dvs prezentind aceste "citeva idei conducatoare in viata noastra romaneasca", care formeaza titlul disertatiunii mele de astazi, ca avind in sine farmecul noutatii. Caci, desigur, cea mai mare parte a Domniilor Voastre nu le vor auzi acum intia oara; ele se cern si discern - de o buna bucată de vreme - in convorbirile tuturor acelor buni romani cari isi dau seama de scaderile vietii noastre nationale, care simt ca in mijlocul societatii romanești se plămădește - de prezent - o îndreptare spre bine si care inteleg ca aceasta îndreptare nu se va putea indeplini decit atunci cind sufletul românesc se va libera din completa dezorientare in care se zbate de decenii întregi, castigind o unitate de vederi in scopul unei actiuni unice, pe care orice neam luminat - mai cu seama al nostru - trebuie să o aiba ca țintă ultimă a desăvirșitei sale vietii nationale.

Dar dacă, cum am zis, aceste citeva idei, ce vor urma, nu prezintă farmecul noutatii si dacă sarcina mea se reduce numai a vi le prezenta, pe cât voi putea mai bine și mai clar într-un mănunchi, totuși, socot din adîncă convingere, că ele trebuie să ne preocupe, cu deosebit interes, pe noi, cei tineri mai ales, cari, dacă vom fi oameni vrednici, vom avea o bună parte de muncă la viitoarea operă de regenerare natională - expresia cum veți vedea, nu e exagerată - ce se întrezărește in viitorul cel mai apropiat; ele trebuie să fie nedespărțite de întreaga noastră fire și să formeze un fel de "credo", pe care să se clădească educația natională a poporului nostru; numai apropiindu-ni-le și lucrind pentru ele, îndritui-tele noastre aspirațiuni viitoare vor prinde legătură trainică in conștiința și inima noastră, astfel ca, lupta pe tru îndeplinirea acestor sfinte aspirațiuni s-o putem purta cu convingerea, cu încăpăținarea, ce o dă credința nestrămutată și nefățarnită.

Socotesc, onorat auditoriu, că aceste sînt îndestulătoare motive,